

5. 1. 2011

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zástavní právo k movitým věcem s mezinárodním prvkem

V případě úvěrového financování větších projektů dochází často k případům, kdy je uzavírán celý soubor zajišťovací dokumentace obsahující např. zástavní smlouvy k nemovitostem, movitým věcem, pohledávkám, podniku, zástavní smlouvy k obchodním podílům či akciím, ručitelská prohlášení, a další.

WEINHOLD LEGAL

Vznik zástavního práva k movité věci je vázán na předání zástavy zástavnímu věřiteli anebo na zápis zástavního práva do Rejstříku zástav vedeného Notářskou komorou ČR. Takto může vznikat též zástavní právo k věci hromadné, souboru věcí nebo k nemovitostem, které nejsou předmětem evidence v katastru nemovitostí.

Zápis zástavního práva do Rejstříku zástav bývá pro dlužníka praktičtější než předání zástavy zástavnímu věřiteli z toho důvodu, že dlužník neztrácí možnost zastavené věci užívat a zástavní věřitel dosáhne jistoty zajištění. Pokud se jedná o velké strojní celky aj. soubory věcí, příp. nemovitosti nezapsané v katastru nemovitostí, je zápis do Rejstříku zástav často jedinou možností jak zřídit zástavní právo.

K zápisu zástavního práva do Rejstříku zástav je nezbytná součinnost notáře, který sepsal příslušnou zástavní smlouvu ve formě notářského zápisu, přičemž k zápisu do Rejstříku zástav by mělo dojít bezodkladně po uzavření příslušné zástavní smlouvy.

Při zřizování zástavního práva zápisem do Rejstříku zástav by však měli být zástavní věřitelé navýsost opatrní zejména v případě, kdy se samotná movitá věc nenachází na území České republiky. Představme si situaci, kdy je mezi dvěma českými právníckými osobami uzavřena smlouva o zástavě movitých věcí a strojní vybavení, jež je předmětem zástavy, je umístěno v dceřiné společnosti nebo organizační složce zástavce v sousední zemi.

Příslušné právní předpisy (občanský zákoník, notářský řád či stavovský předpis Notářské komory ČR) v této věci mlčí, ačkoliv se do Rejstříku zástav běžně zapisuje místo, kde se daná věc movitá nachází. Ve výše zmíněných předpisech tedy není uvedeno, zda se zástava musí nacházet na území ČR.

Řešení nalezneme až v zákoně č. [97/1963 Sb.](#), o mezinárodním právu soukromém a procesním, v platném znění (dále jen „ZMPS“), který ve svém § 5 stanoví: „věcná práva k nemovitostem i k věcem movitým se řídí, pokud v tomto zákoně nebo ve zvláštních předpisech není stanoveno jinak, právem

místa, kde věc je“; dále je v § 6 ZMPS uvedeno, že „vznik a zánik věcných práv k věcem movitým řídí se právem místa, kde věc byla v době, kdy nastala skutečnost, která zakládá vznik nebo zánik tohoto práva“. Zástavní právo je bezpochyby právem věcným a umístění zástavy v zahraničí představuje mezinárodní prvek ve vztahu mezi zástavním dlužníkem a zástavním věřitelem, ačkoli jsou oba účastníci zástavní smlouvy společnostmi se sídlem v ČR.

V případě věcných práv ve vztazích s mezinárodním prvkem neplatí obecné pravidlo volby práva, to platí pouze v případě práv závazkových. ZMPS v § 11 sice uvádí možnost volby práva pro případ zajištění smluv. Zákon zde předpokládá, že v případech, kdy se smlouva hlavní (např. úvěrová) řídí právem českým, by se měla smlouva zajišťující závazek ze smlouvy hlavní řídit automaticky také českým právem. To však platí v případě zástavního práva pouze omezeně, jen, co se týče obligačního vztahu, nikoli však účinků věcněprávních. Neboť zástavní právo, stejně jako např. právo zadržovací, je zajišťovacím prostředkem, který má věcněprávní povahu, tedy pro jeho vznik a zánik je nutné použít opět kolizní normy § 5 a 6 ZMPS[1].

Ačkoliv je v poslední době použití ZMPS ve vztazích v rámci EU značně omezené z důvodů přijetí přímo použitelných předpisů práva EU, v případě vzniku a zániku věcných práv je jeho použití ještě stále aktuální. Přímě použitelné předpisy práva EU ani mezinárodní smlouvy totiž tuto problematiku neřeší.

Bohužel notáři nejsou vždy obeznámeni s touto problematikou a informační systém Rejstříku zástav umožňuje zapsat i zástavní právo k movité věci nacházející se v cizině. Takové zástavní právo by však nevzniklo, i když by bylo zapsáno v Rejstříku zástav, protože správně mělo vzniknout shodně s právem státu, ve kterém se v daném okamžiku věc nacházela. Tyto faktory znesnadňují právní jistotu zástavních věřitelů a tito mohou žít dlouhou dobu v mylném přesvědčení, že zástavní právo v jejich prospěch existuje.

Závěrem bych se ještě zmínila o vývoji této problematiky v rámci plánované rekonstrukce soukromého práva. Současně s přijetím nového občanského zákoníku (účinný nejdříve v r. 2012) se předpokládá nahrazení stávajícího ZMPS novým zákonem o mezinárodním právu soukromém, který rovněž shodně se současnou úpravou ZMPS upravuje vznik a zánik věcných práv s mezinárodním prvkem. Relevantní ustanovení nového zákona uvádějí, že: „vznik a zánik věcných práv k hmotným věcem movitým se řídí právním řádem místa, kde věc byla v době, kdy nastala skutečnost, která zakládá vznik nebo zánik tohoto práva“; a dále také: „zajištění závazku se řídí stejným právem jako zajištěný závazek, ledaže jde o věcné právo nebo ze zákona nebo z povahy věci vyplývá něco jiného nebo strany nebo strana, která poskytla zajištění jednostranným projevem vůle, zvolí použití jiného práva“.

Návrh nové úpravy výslovně vylučuje možnost, aby zajištění ve formě věcných práv sledovalo osud hlavního závazku, a co dnes musí být řešeno výkladem, bude do budoucna výslovně upraveno v zákoně. Tedy ani do budoucna se nepředpokládá zásadní změna současného pojetí věcných práv s mezinárodním prvkem, pokud nedojde k zásadnějšímu obratu v průběhu legislativního procesu.

Mgr. Ing. Irena Galoczová

[Weinhold Legal, v. o. s.](#)

Charles Square Center
Karlovo náměstí 10
120 00 Praha 2

Tel.: +420 225 385 333

Fax: +420 225 385 444

email: wl@weinholdlegal.com

[1] k tomu též článek publikovaný Doc. JUDr. Janem Ondřejem, DrSc. v Právní rozhledy, 20/2007, s. 739

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)